

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס ההלכה במאה העשרים ואחת: סוגיות מדינה

ד"ר חיים בורגנסקי | תלמוד

Halacha in the twenty-first century: State issues | 09-1283-01

שיעור	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ו	שנת לימודים:
ב'	סמסטר:
שלישי, 14:00	יום ושעה:
—	שעת קבלה:
rav.hoshaha@gmail.com	מייל מרצה:
https://lemida.biu.ac.il	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

במסגרת הקורס נעניין ביחסה של ההלכה במאה העשרים לסוגיות מדינה שונות. מוקד השיעורים יהיה בעיון בהתמודדותה של ההלכה עם מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית: מדינת ישראל תופסת את עצמה כמדינה חילונית – דמוקרטית, ואילו ההלכה קשורה לתפיסות ערכיות אחרות. יתר על כן, ההלכה לא חיה מעולם במדינה יהודית, והשילוב של כל אלה יוצר התמודדות פנימית מרתקת בתוך עולם ההלכה פנימה. במהלך ההרצאות נבחן התמודדות זו.

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

1. הלומדים יכירו נקודות מפגש בין ההלכה לבין המדינה בסוגיות הנידונות.
2. הלומדים יכירו גישות שונות בעולם ההלכה לסוגיות מדינה.
3. הלומדים יזהו תהליכים של התפתחות בעולם ההלכה.

מיומנויות

הלומדים יכירו דרכי ניתוח של תשובות הלכתיות ופסקי הלכה וידעו ליישם

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים: (בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1	האם ההלכה מתייחסת למדינה יהודית?		כל ההרצאות מלוות דפי מקורות שיועלו לאתר הקורס. הדפים כוללים מקורות תורניים רלוונטיים, מחז"ל ועד פוסקי זמננו	
2	מודלים של מדינה יהודית בספרות הלכתית של הראשונים.		ידידיה שטרן, פסיקת הלכה בשאלות מדיניות, ירושלים, תש"ס.	
3	השימוש בהלכות מלכים של הרמב"ם כמקור להלכות מדינה בימינו; הרב קוק והרב הרצוג.		אברהם חיים בורגנסקי, "הקהילה והממלכה – יחסם ההלכתי של הרב י"א הרצוג והרב שאול ישראלי למדינת ישראל", דת ומדינה בהגות היהודית במאה העשרים (בעריכת אביעזר רביצקי), המכון הישראלי	

	לדמוקרטיה, ירושלים, תשס"ה, עמ' 267-294			
מטלת כיתה: ניתוח תשובה בנושא			הרב הרצוג – קהילה או ממלכה?	4
	יעקב בלידשטיין, "תורת המדינה במשנת הרב ישראל", שני עברי הגשר, ירושלים, תשס"ב, עמ' 350-363		הרב ישראלי – מדינת ישראל כמלכות א'	5
			הרב ישראלי – מדינת ישראל כמלכות ב'	6
מטלת כיתה: ניתוח תשובה בנושא	נריה גוטל, "הגדרתן ההלכתית של מלחמות מדינת ישראל במשנת הרב הרצוג", משואה ליצחק, ירושלים: יד הרב הרצוג: מכון האנציקלופדיה התלמודית: מכון התלמוד הישראלי השלם, תשס"ט, חלק שני, עמ' 322-311		מעמדן ההלכתי של מלחמות ישראל	7
	הרב שאול ישראלי, "האם יש להיענות לסחטנות בפדיון שבויים ובני ערובה?", חוות בנימין ח"א, מכון התורה והארץ: כפר דרום, תשנ"ב, עמ' קכ – קכה.		"פדיון שבויים" ומחירו – על היחס בין ההלכה המקורית לבין מדינה המחליפה את שבוייה.	8-9
	הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, "על דרכי שמירת הבטחון הפנימי במדינה בשבת וביו"ט", התורה והמדינה ה-ו, (תשי"ג – תשי"ד), עמ' כה – לג		בין הלכת היחיד להלכות ציבור: פעילות המשטרה בשבת.	10- 11
	יצחק אנגלרד, "הבעיה ההלכתית של מסירת שטחים מארץ ישראל; משפט ואידיאולוגיה", הפרקליט מא (תשנ"ג), חוברות א-ב, עמ' 13-34. הרב יעקב אריאל (שטיגליץ), "ההבטים ההלכתיים של בעית הנסיגה משטחי ארץ ישראל", תורה שבעל פה יא (תשכ"ט), עמ' 31-47		"החזרת שטחים" – בין הלכה לאידיאולוגיה א	12
	הרב שלמה גורן, "אדמות הקודש ופיקוח נפש", תחומין טו (תשנ"ה), עמ' 11-22. הרב עובדיה יוסף, "החזרת שטחים מארץ ישראל במקום פיקוח נפש",		"החזרת שטחים" – בין הלכה לאידיאולוגיה ב	13

	תורה שבעל פה כא (תש"ם), עמ' יב-כ אברהם חיים בורגנסקי, "יחסו ההלכתי של הרב ישראלי לסוגיית החזרת השטחים", דיני ישראל כ"ב (תשס"ג), עמ' 241-267			
14	סיכום			

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
10% מהציון הסופי	מטלת כתיבה בכיתה א
10% מהציון הסופי	מטלת כתיבה בכיתה ב
80% מהציון הסופי	עבודה מסכמת

דרישות הקורס

1. שותפות פעילה בקבוצות הדיון ובנעשה בשיעור
2. עמידה במטלות הכתיבה ובמבחן המסכם

דרישות קדם

אין

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

קריאת חובה:

מפורטת בטבלה

קריאת רשות:

1. הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, תחוקה לישראל על פי התורה, כרך א: סדרי שלטון ומשפט במדינה היהודית, ירושלים: מוסד הרב קוק ויד הרב הרצוג, תשמ"ט.
2. הרב שאול ישראלי, עמוד הימיני, ירושלים: ארץ חמדה - מכון גבוה ללימודי היהדות, תשנ"ב
3. שרון שלום, מסיני לאתיופיה: עולמה ההלכתי והרעיוני של יהדות אתיופיה, הוצאת תל אביב:

ידיעות ספרים, 2012

